

MARGARET
ATWOOD

Ölülerle
Uzlaşmak

Bir Yazarın Yazmak
Üstüne Düşünceleri

—
Deneme
—
—
Çeviren:
Doğru Körpe
—

DK

Margaret Atwood, Kanadalı şair, yazar, eleştirmen, denemeci, feminist ve çevre aktivisti.

Özellikle “ütopya” ve “distopya” kavramlarını birleştirerek “üstopya” adını verdiği kendine özgü bilimkurgu türündeki romanlarıyla tanındı. *Kör Suikastçı* (Man Booker Ödülü), *Tufan Zamanı*, *Antilop ve Flurya*, *Damızlık Kızın Öyküsü*, *Nam-ı Diğer Grace*, *Cadı Tohumu*, *Kalp Gidince*, *DelliÂddem* ve *Evlenilecek Kadın* gibi romanları Türkçede de yayımlandı.

Atwood, 2017’de Alman Kitap Basım ve Yayıncıları Derneği Borsa Birliği tarafından verilen Barış Ödülü’ne layık görüldü.

Atwood, *Ahitler*’le 2019 Booker Ödülü’nü aldı ve bu ödülü ikinci kez kazanan dördüncü yazar oldu.

Ölülerle Uzlaşmak

Bir Yazarın Yazmak Üzerine Düşünceleri

DOĞAN KİTAP TARAFINDAN YAYIMLANAN DİĞER KİTAPLARI

Kör Suikastçı	Antilop ve Flurya (DelliÂddem Üçlemesi 1)
Damızlık Kızın Öyküsü	Tufan Zamanı (DelliÂddem Üçlemesi 2)
Cadı Tohumu	DelliÂddem (DelliÂddem Üçlemesi 3)
Nam-ı Diğer Grace	
Kalp Gidince	
Evlenilecek Kadın	
Ahitler	

ÖLÜLERLE UZLAŞMAK

Bir Yazarın Yazmak Üstüne Düşünceleri

Orjinal adı: Negotiating With the Dead

© Q. W. Toad Ltd 2002

Yazan: Margaret Atwood

İngilizce aslından çeviren: Dost Körpe

Yayına hazırlayan: Aslı Güneş

Türkçe yayın hakları: © Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.

1. baskı / Aralık 2021 / ISBN 978-625-8036-38-1

Sertifika no: 44919

Kapak tasarımı: Geray Gençer

Baskı: Yıkılmazlar Basın Yayın Prom. ve Kağıt San. Tic. Ltd. Şti.

15 Temmuz Mah. Gülbahar Cad. No: 62 / B Güneşli - Bağcılar - İSTANBUL

Tel: (212) 515 49 47

Sertifika no: 45464

Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.

19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 3, Kat 10, 34360 Şişli - İSTANBUL

Tel. (212) 373 77 00 / Faks (212) 355 83 16

www.dogankitap.com.tr / editor@dogankitap.com.tr / satis@dogankitap.com.tr

Ölülerle Uzlaşmak

Bir Yazarın
Yazmak Üstüne Düşünceleri

Margaret Atwood

Çeviren: Dost Körpe

Diğerleri için

İçindekiler

Empson Konferansları.....	13
Giriş: Labirentin İçine	17
Önsöz	29
1. Oryantasyon: Kendini Ne Sanıyorsun? “Yazar” nedir ve nasıl yazar oldum?	33
2. Hilekârlık: Jekyll Eli, Hyde Eli ve Hilebaz İkinci Benlik Neden hep iki kişi vardır?.....	59
3. İthaf: Büyük Tanrı Kalem Apollo, Mammon’a Karşı: Yazar hangisinin sunağında tapınmalı?	87
4. Günaha Çağrı: Prospero, Oz Büyücüsü, Mephisto ve Ortakları Kim sallar büyülü asayı, kim oynatır ipleri ve kim imzalar Şeytan’ın defterini?	119
5. Komünyon: Hiç Kimseden Hiç Kimseye Sonsuz üçgen: Yazar, okur ve aracı kitap	151
6. İniş: Ölülerle Uzlaşmak Yeraltı Dünyası’na kim ve neden iner?	179
Kaynakça	209
Dizin.....	223

Empson Konferansları

Adını büyük edebiyat araştırmacısı ve eleştirmeni Sör William Empson'dan (1906-84) alan Empson Konferansları, Cambridge Üniversitesi tarafından, edebi ve kültürel konuların geniş çapta irdelenebilmesi amacıyla düzenlenmiştir. İngilizce Fakültesi ile Cambridge University Press'in ortak sponsorluğunda yapılan konferanslar, uluslararası üne sahip saygın yazarların ve edebiyat araştırmacılarının, geniş kapsamlı edebi ve kültürel temaları kolay anlaşılır bir şekilde ele alabilmeleri yolunda eşsiz bir forum olmuştur.

Hep birlikte masada otururlarken, konuklardan biri hepsinin birer öykü anlatmasını önerdi. Bunun üzerine gelin, damada “Haydi hayatım, hiçbir şey bilmiyor musun?” dedi. “Diğerleri gibi sen de bir şeyler anlatsana.” Sonra “Öyleyse ben bir rüyamı anlatayım” dedi.

– *Grimm Masalları*, “Soyguncu Damat”¹

...Hepsinin öykülerini
İyi kötü tekrarlamalıyım,
Yoksa anlatacaklarım eksik kalır.
Bu yüzden, dinlemek istemeyen varsa
Sayfayı çevirip başka öyküye geçsin...

– Geoffrey Chaucer, *Canterbury Öyküleri*²

Şimdi hayal gücüyle bir başka gezegene
tırmandı, bu dünyayı tek mercek bakışıyla
daha iyi görebilmek için
–tamamını, girdisini çıktısını,
konuşmasını, hilesini, izsizliğini–
ve bunu, bunu bir kitapta yazmak istiyor!

– A.M. Klein, “Şairin Peyzaj Olarak Portresi”³

1. “The Robber Bridegroom”, *Grimm Masalları*’nın herhangi bir standart basımında bulunabilir. Burada ki çeviri bana aittir. Bu kısımda, masalın kadın kahramanı, gerçek bir öyküyü rüya kisvesi altında anlatır.

2. Geoffrey Chaucer, “The Miller’s Prologue”, *The Canterbury Tales*, 3173-7. dizeler; F.N. Robinson (ed.), *The Works of Geoffrey Chaucer*, Londra: Oxford University Press, 1957. Yazar, okuduğunu beğenmeyen okura başka şeyler okumasını tavsiye etmektedir.

3. A.M. Klein, “Portrait of the Poet as Landscape”, *The Rocking Chair and Other Poems*, Toronto: Ryerson Press, 1966, s. 55.

Giriş: Labirentin İçine

İsimlendirme eylemi, insanoğlu için büyük ve ciddi bir tesellidir.

– Elias Canetti, *Sinek Azabı*¹

Aklı başında herhangi bir kişiyi, somut dünyayı bırakıp da hayatını var olmayan insanları anlatmakla geçirmeye iten nedir, hâlâ bilmiyorum. Bu bir çocuk oyunu ya da bir çeşit kandırmacaysa –ki yazmak üstüne yazanların birçoğu böyle der– bunun, sadece ve sadece bunun yapılmak istenmesini ve Alpler’de bisiklet sürmek kadar mantıklı bir uğraşmış gibi görülmesini nasıl açıklamalı?

– Marvis Gallant, *Önsöz, Seçme Öyküler*²

Kendinizi bir çukurda, bir çukurun dibinde, neredeyse yapayalnız halde bulmak ve sizi sadece yazmanın kurtarabileceğini keşfetmek. Aklınızda bir kitap hakkında herhangi bir konu, herhangi bir fikir olmaması, kendinizi bir kez daha bir kitabın karşısında bulmanızdır. Engin bir boşluk. Muhtemel bir kitap. Hiçliğin önündesinizdir. Yaşamak gibi bir şeyin, çıplak yazının, alt edilmesi çok güç bir şeyin karşısındasınızdır.

– Marguerite Duras, *Yazmak*³

1. Elias Canetti, *The Agony of Flies*, New York: Farrar, Straus, and Giroux, 1994, s. 13.

2. Mavis Gallant, “Önsöz”, *Selected Stories*, Toronto: McClelland and Stewart, 1996, s. x.

3. Marguerite Duras, *Writing*, çev. Mark Polizzotti, Cambridge, MA: Lumen Editions, 1993, s. 7.

1960'ların başlarında, ben İngiliz edebiyatı öğrencisiyken, bize *Seven Types of Ambiguity* [Belirsizliğin Yedi Türü] (1930) adlı, önemli bir eleştirel metni okutmuşlardı. İlginçtir ki, William Empson bu bilgi hazinesi kitabı henüz yirmi üç yaşındayken yazmıştı. Yine ilginçtir ki kitabı harıl harıl yazarken, odasında gebelik önleyici haplar bulunduğu için Cambridge Üniversitesi'nden atılmıştı.

Hepimizin zamanda kısılı kalmış oluşumuza iyi bir örnektir bu... Kehribar içindeki sineklerden çok –zaman o kadar somut ve saydam değildir– pekmeze batmış farelere benzeriz; ne de olsa Empson günümüzde yaşasaydı, odasında gebelik önleyici haplar bulunmazsa okuldan atılırdı. Yirmi üç yaşındaki haliyle akıllı, düşünceli ve enerjik, ayrıca zorluklar karşısında pes etmeyen bir gence benziyor; dolayısıyla 2000 senesinde, Cambridge Üniversitesi'nde Empson Konferansları'nı vermem teklif edildiğinde –konferanslar altı bölümden oluşacaktı ve sadece edebiyat araştırmacılarıyla öğrencilere değil, herkese açık olacaktı– çok sevindim.

Daha doğrusu, teklifi ilk aldığımda çok sevinmiştim –ne de olsa, böyle işler iki yıl önceden bakıldığında gayet kolay ve zevkli görünür hep– ama konferans zamanı yaklaştıkça sevincim günbegün azaldı.

Önerilen konu geniş kapsamlıydı: Yazmak ya da Yazarlık idi az çok; yazdığımı ve yazar olduğuma göre de bu konular-

da söyleyecek sözüm olduğunu düşünebilirsiniz. Ben de öyle düşünüyordum; yazarların yıllar boyu kendilerine dair geliştirdikleri özbenlik imgelerini –yani bir bakıma iş tanımlarını– etraflıca irdelemeyi planlıyordum. Bunu fazla teknik bir şekilde yapmayacaktım, az bilinen göndermelere de yalnızca gerektiğinde başvuracaktım; bu arada kendi paha biçilmez deneyim ve gözlemlerimi de aktaracağımdan, sözlerime Henry James’in öykülerindeki düzenbaz muhabirlerin tabiriyle “samimi bir hava” katmakla kalmayıp, aynı zamanda o sahanın tamamını çarpıcı ve orijinal bir şekilde aydınlatacaktım.

Ancak zaman ilerledikçe, ilk baştaki o görkemli ama sisli hayallerim dağıldı ve geride ürkütücü bir boşluk kaldı sadece. İnsanın kendini genç bir yazar olarak, büyük bir kütüphanede bulması gibiydi bu; etraftaki binlerce kitaba bakarken, ekleyecek değerli bir şeyleriniz olup olmadığını merak ediyordunuz.

Düşündükçe bu mesele gözümde iyice büyüdü. Yazma eyleminin kendisi zaten yeterince zordur ama yazmak üstüne yazmak daha da kötü ve gereksiz bir eylem kesinlikle. O her zamanki bahane, yazdıklarınızın kurgu olduğu bahanesi bile kalmıyor elinizde... Yani sadece uydurduğunuzu, dolayısıyla da katı gerçekçilik standartlarına tabi tutulamayacağınızı söyleyemiyorsunuz. Belki dinleyiciler, sonra da okurlar –okurlar olacağını varsayıyorsunuz kibirle– edebiyat kuramları, soyut planlar, deklarasyonlar veya manifestolar isteyecekler. Ya kuramlar ve manifestolar çekmecesini açtığınızda içinin boş olduğunu görürseniz? En azından benimki öyleydi. O zaman ne olacak?

Daha sonra telaşla karaladığım şeylerden bahsetmeyeceğim; şu kadarını söyleyeyim ki, çalışmakta her zamanki gibi geciktiğimi fark etmiştim... Üstelik Madrid’deydim –ki bu daha da büyük bir engeldi– ve oradaki kitapçıların İngiliz-

ce bölümlerinde bulacağımın emin olduğum kitapları bulamıyordum (özellikle kendi kitaplarımı bulamamak biraz moral bozucuydu). Bu engellere karşın, konferans metinlerini bir şekilde yazıp teslim ettim. On yıllar süren titiz araştırmaların sonuçlarının ve derin düşüncelerin bulunması gereken kısımları es geçtiğimin fark edilmeyeceğini umuyordum.

Bu kitabın temeli o konferanslardır. Yazmak üstüne bir kitap bu... Fakat nasıl yazılacağı hakkında değil; kendi yazılarım hakkında da değil; herhangi bir çağda veya ülkede yaşamış herhangi birinin yazılarıyla da ilgili değil. Nasıl desem? Diyelim ki yazarın (erkek ya da kadın, ki cinsiyet her zaman az çok fark yaratır) konumuyla ilgili. Diyelim ki bu kitap, sözcük madenlerinde mesela kırk yıl boyunca çalışıp didinmiş bir erkek ya da kadının –ne tesadüftür ki ben de bu işi aşağı yukarı bu kadar zamandır yapıyorum– bir gece yarısı uyanıp da bunca zaman ne yaptığını düşündükten sonra, ertesi gün yazmaya başlamayı düşünebileceği türden bir kitap.

O kadın neler yapmış? Neden ve kimin için? Hem *yazmak* ne demek ki? İnsani bir faaliyet, bir uğraş, meslek, para kazanma aracı ya da hatta bir sanat olarak ne demek ve neden onca insan yazma ihtiyacı duyuyor? Mesela resim veya beste yapmaktan, şarkı söylemekten, dans etmektен, aktörlükten ne farkı var? Bu işi yapan diğer insanlar yaptıkları işi ve onunla olan ilgilerini nasıl değerlendirmişler? Yaklaşımları iç açıcı mı? Yazarların yazarlık hakkındaki görüşleri zaman geçtikçe değişmiş mi? Hem *yazar* deyince ne anlıyoruz? Nasıl bir yaratıktan bahsediyoruz? Yazar, Shelley'nin cafcıflı bir şekilde söylediği gibi, dünyanın genel kabul görmemiş kânun koyucusu mudur?⁴ Carlyle'ın, keşif balonlarını çağrıştıran Büyük Adamlarından mıdır? Yoksa çağdaşı biyografi ya-

4. Percy Bysshe Shelley, "A Defense of Poetry" (1821), *Shelley's Poetry and Prose: Authoritative Texts, Criticism*, Donald H. Reiman ve Sharon B. Powers (ed.), Norton, 1977.

zarlarının yere göğe sığdıramadığı o sızlanıp duran, ruh hastası ve etkisiz, önemsiz, sevimsiz insan tipinden midir?

Veya belki de masum gençleri uyarmak istiyordum. Belki de bu kitaptaki temalar hakkında yazmamın sebebi sırf kendi yazarlık hayatımın başında aklımı kurcalayan meseleler olmaları değil, günümüzde de pek çok kişinin –sordukları sorulardan anladığım kadarıyla– aklını kurcalamayı sürdürmeleridir. Belki de öyle bir yaşa geldim ki, artık çamaşır makinesinin merdanelerinden birkaç kez geçmiş olduğumdan, köpüklü suda yaşadıklarımın başkalarına ilginç gelebileceğini düşünüyorum. Belki de şöyle demek istiyorum: *Arkana bakın. Yalnız değilsiniz. Pusuya düşmeyin. Yılanlara dikkat edin. Zamanın ruhundan sakının... O her zaman dostunuz olmayabilir. Keats'i öldüren şey olumsuz bir eleştiri değildi. Sizi sırtından atan atın üstüne tekrar çıkın.* Masum hacılar için kuşkusuz değerli fakat kuşkusuz faydasız tavsiyeler: Tehlikeler sürekli katlanarak çoğalır; aynı nehre asla iki kez girilmez; boş sayfanın engin boşluğu dehşet vericidir; labirente herkes gözü bağlı girer.

Standart tekzipte başlayacağım. Ben bir yazar ve okurum, hepsi bu. Edebiyat araştırmacısı ya da kuramcısı değilim, bu kitaptan öyle olduğum izlenimini edinirseniz de sebebi yazarların her zamanki yöntemini kullanmış olmamdır (ki bu açıdan küçük kargalara benzeriz): Parlak parçacıklar çalıp bunları kendi dağınık kuş yuvalarımıza yerleştiririz.

Şair James Reaney'nin ilk kısa öykülerinden birinde anlatıcı, kız kardeşinin tavukları beslerken yemlerle yazı yazmasını izler. “O yazıları gökyüzündeki kime yazdığını sık sık merak ederdim” der.⁵ Ian McEwan'ın kısa öyküsü “Sahipli Bir Maymunun Düşünceleri”nin anlatıcısı primat da bir ya-

5. James Reaney, “The Bully”, *The Oxford Book of Canadian Short Stories in English*, Robert Weaver ve Margaret Atwood (ed.), Toronto: Oxford University Press Canada, 1986, s. 153.

zarın yazmasını izler. Yazıları kimin okuyacağını değil, yazılmalarının sebebini merak eder; gerçi vardığı sonuç pek iç açıcı değildir. “Sanat, meşgul görünme arzusundan başka bir şey değil miydi yani?” diye merak eder. “Sessizlik korkusundan, sıkılma korkusundan (ki geçmesi için daktilo tuşlarının monoton tıkırtıları bile yeterliydi) başka bir şey değil miydi?”⁶

Reena “Yazılanlar nereden geliyor acaba?” diye sormuştu. Kendisi otuz dört yaşında bir kadındır; altı yaşından beri yazıyor ve bütün yazdıklarını çöpe atıyor ama artık başlamaya, belki de neredeyse hazır olduğunu düşünüyor.⁷

Yazarlara hem okurlar hem de kendileri tarafından en çok sorulan üç soru şudur: *Kimin için yazıyorsun? Neden yazıyorsun? Yazdıkların nereden geliyor?*

Bu sayfaları yazarken bu sorulardan birinin, “neden” sorusunun yanıtlarının listesini çıkarmaya başladım. Bu yanıtlardan bazıları size diğerlerinden daha ciddi gelebilir ama hepsi de gerçektir ve bir yazarın aynı anda bu sebeplerden birkaçı, hatta hepsi tarafından motive edilmesini engelleyecek hiçbir şey yoktur. Yazarların kendi ağzından alınmış sözler bunlar... Gazete röportajları ve otobiyografiler gibi, güvenilirliği tartışılır kaynaklardan alınmış ama bazıları da kitapçıların arka odalarındaki ürkünç kitap imzalama seanslarından önce, yazarların uğrak yerlerinde (ucuz hamburgerciler ve *tapa* barları gibi) ve daha ünlü yazarların onuruna verilen resepsiyonlarda, gözlerden ırak köşelerde yapılan birebir konuşmalardan kaydedilmiş sözler; aralarında kurgu yazarlarının sözleri de –ki hepsi de yazarlar tarafından yazılmıştır elbette– yer alıyor (gerçi bunlardan bazıları kurgusal

6. Ian McEwan, “Reflections of a Kept Ape”, *In Between the Sheets*, Londra: Jonathan Cape, 1978, s. 438.

7. Reena, yazarın bir tanıdığıdır.

eserlerde ressam ya da besteci gibi diğer sanatçıların ağzından, bu kisve altında verilir). İşte hazırladığım liste:

Dünyayı olduğu gibi kaydetmek için. Geçmişin tamamen unutulmasını engellemek için. *Unutulan* geçmişi ortaya çıkarmak için. İntikam arzumu tatmin etmek için. Çünkü yazmaya devam etmezsem öleceğimi biliyordum. Çünkü yazmak risk almaktır ve ancak risk alırsak yaşadığımızı anlarız. Kasta düzen oluşturmak için. Haz vermek ve eğitmek için (20. yüzyıl başlarından sonra buna, en azından eski haliyle pek rastlanmaz oldu). Kendimi memnun etmek için. Kendimi ifade etmek için. Kendimi güzel bir şekilde ifade etmek için. Kursesiz bir sanat eseri yaratmak için. Erdemlileri ödüllendirip suçluları cezalandırmak için; veya tam tersi –ironicilerin kullandığı Marquis de Sade savunusu. Doğaya ayna tutmak için. Okura ayna tutmak için. Toplumunu ve aksayan yönlerini resmetmek için. Kitlelerin anlatılmamış hayatını anlatmak için. Adsızları adlandırmak için. İnsan ruhunu, bütünlüğünü ve onurunu savunmak için. Ölüme burun kıvrırmak için. Çocuklarım ayakkabı giyebilsinler diye para kazanmak için. Bana tepeden bakanlara tepeden bakabilme amacıyla para kazanmak için. O piçlere günlerini göstermek için. Çünkü yaratmak insanidir. Çünkü yaratmak ilahidir. Çünkü bir işe girme fikrinden nefret ediyordum. Yeni bir söz söylemek için. Yeni bir şey yaratmak için. Ulusal bir bilinç ya da vicdan oluşturmak için. Okuldaki başarısızlığımı mazur göstermek için. Kendime ve hayatıma dair görüşlerimi mazur göstermek için; ne de olsa oturup yazmasam “yazar” olamazdım. Olduğumdan daha ilginç görünmek için. Güzel bir kadının sevgisini kazanmak için. Herhangi bir kadının sevgisini kazanmak için. Güzel bir erkeğin sevgisini kazanmak için. Berbat çocukluğumun kusurlarını telafi etmek için. Ebeveynimden kurtulmak için. İlginç bir öykü kurgulamak için. Okura eğlence ve haz vermek için. Kendime eğlence ve haz vermek için. Va-

kit geçirmek için, her ne kadar yazmasam da geçecek olsa da. Grafomani. Kompülsif logore. Benim dışında bir gücün zorlamasıyla. Zapt edildiğim için. Bir melek yazdırdığı için. İlham Perisi sebebiyle. İlham Perisi tarafından hamile bırakıldığım ve bir kitap doğurma ihtiyacı duyduğum için (17. yüzyılın erkek yazarları bu ilginç fikirden, karşı cinse bürünme fikrinden hoşlanmıştı). Çocuk yerine kitap sahibi olduğum için (çok sayıda 20. yüzyıl kadınının durumu). Sanata hizmet etmek için. Kolektif bilinçdışına hizmet etmek için. Tarihe hizmet etmek için. Tanrı'nın insanlara karşı olan tutumunu savunmak için. Gerçek hayatta cezalandırılmama yol açacak antisosyal davranışlarda bulunur gibi olmak için. Metin zanaatkârı olmak için (bu geçenlerde söylendi). Düzeni değiştirmek için. Var olan her şeyin var olması gerektiğini göstermek için. Yeni algı tarzları denemek için. Okurun içine girip eğlenebileceği, özel bir dinlenme odası yaratmak için (bir Çek gazetesinden tercüme edilmiştir). Çünkü o öykü aklıma takılmıştı ve beni rahat bırakmıyordu (Kadim Denizci'nin savunusu). Okuru ve kendimi anlamaya çalışmak için. Depresyondan kurtulmak için. Çocuklarım için. Öldükten sonra adımın hatırlanması için. Bir azınlık grubunu ya da zulmedilen bir sınıfı savunmak için. Kendileri adına konuşamayanlar adına konuşmak için. Dehşet verici suçları ve canavarlıkları sergilemek için. Yaşadığım dönemi kaydetmek için. Yaşadığım korkunç olaylara tanıklık etmek için. Ölüler adına konuşmak için. Hayatı tüm karmaşıklığıyla kutlamak için. Evreni övmek için. Umut ve kefaret olasılığımı kabul etmek için. Bana verilenlerden bir kısmını geri vermek için.

Ortak saikler bulmaya çalışmanın anlamsızlığı ortadaydı:

Sine qua non,⁸ yani yazıyı yazı yapan temel öz orada bulunamazdı. Mavis Gallant, *Seçme Öyküler* adlı kitabının ön-

8. Lat. Gerekli koşul. (ç.n.)

sözüne, yazarların yazma sebeplerine dair, daha kısa ve yetkin bir listeyle başlar; bu listenin başında yazmanın becerebildiği tek iş olduğunu söyleyen Samuel Beckett, sonundaysa yazara yazma konusunda deveyle bedevinin öyküsünü örnek veren (bu öykünün sonunda deve ipleri ele alır) Polonyalı şair Aleksander Wat yer alır. “Yani yazarlık hayatı buydu: Israrcı bir deveydi” der Gallant.⁹

Yazma sebeplerini bulmayı başaramayınca farklı bir yaklaşım denedim: Başka yazarlara neden yazdıklarını sormak yerine, yazmanın nasıl bir his olduğunu sordum. Bunu özellikle romancılara sordum; bir romanın içine girerken ne hissettiklerini sordum.

İçine girmekten kastımı hiçbiri sormadı. Biri, bunun içinde nasıl bir canavarın bekliyor olabileceğini bilmeden bir labirente girmek gibi olduğunu söyledi; bir başkası, bunun bir tünelde el yordamıyla ilerlemek gibi olduğunu söyledi; bir başkasıysa bir mağarada bulunmak gibi olduğunu söyledi... Mağaranın girişindeki gün ışığını görebiliyormuş ama kendisi karanlıktaymış. Bir başkası, bunun sualtında, bir göl veya okyanusta olmak gibi olduğunu söyledi. Bir başkası, zifiri karanlık bir odada el yordamıyla hareket etmek gibi olduğunu söyledi: Karanlıkta, el yordamıyla mobilyaların yerini değiştiriyormuş ve hepsi yerli yerine konulduğunda ışık yanıyormuş. Bir başkası, şafak veya alacakaranlıkta derin bir nehirden yürüyerek geçmek gibi olduğunu söyledi; bir başkası, boş bir odada oturmak gibi olduğunu söyledi... Fakat oda söylenmemiş sözlerle, bir tür fısıltıyla doluymuş; bir başkası, görünmez bir varlıkla boğuşmak gibi olduğunu söyledi; bir başkası, bir piyes ya da film başlamadan önce boş salonda oturup karakterlerin belirmesini beklemek gibi olduğunu söyledi.

9. Gallant, “Önsöz”, *Selected Stories*, s. ix.

Dante, *İlahi Komedya*'ya –ki hem bir şiidir hem de o şii-
rin yazılışının kaydır– kendini bir gece vakti, sık ağaçlı ve
karanlık bir ormanda, kaybolmuş halde bulduğunu söyleye-
rek başlar; sonra güneş doğar. Virginia Woolf roman yazma-
nın karanlık bir odada elinde fenerle yürümek gibi olduğunu,
fener ışığının zaten odada bulunan şeyleri aydınlattığını söy-
lemiştir. Margaret Laurence ve başkalarıysa bunun Yakub'un
gece vakti meleğiyle boğuşması gibi olduğunu söylemiştir...
Bu öyle bir eylemdir ki hem yaralamayı hem adlandırmayı
hem de kutsamayı içerir.

Engeller, belirsizlik, boşluk, yönünü şaşırma, alacakaran-
lık, şuur kaybı ve çoğunlukla, bunların yanı sıra bir müca-
dele, yol ya da yolculuk... İlerideki yolu görememek ama var-
lığını ve ilerlenirse eninde sonunda görme koşullarına sahip
olunacağını hissetmek... Yazma sürecine dair tasvirlerin bir-
çoğundaki ortak öğeler bunlardı. Kırk yıl önce bir tıp öğrenci-
sinin insan vücudunun içi hakkında söylediği bir sözü hatırladım: “Orası karanlıktır.”

Öyleyse yazmak muhtemelen karanlıkla ilgili bir şey, bir
de o karanlığa girme arzusu veya belki de dürtüsüyle... Ve
şans yardım ederse orayı aydınlatmakla; dışarıya, ışığa bir
şeyleri geri getirmekle. Bu kitap bu türden bir karanlıkla ve
bu türden bir arzuyla ilgilidir.

Yazar kimdir, ne için yazar, kimin için yazar, onun Sevgili Okur'u kimdir? Yazı ölümlülüğün panzehri midir? Yazmak ile yazar olmak aynı şey midir? Aynı metnin sularında iki kere yıkanmak mümkün müdür? Kendine Ait Bir Oda'da yazan kadının kaderi intihar ya da delilik midir? Fildişi Kule'deki ulaşılmaz yazar gerçekte kimin çocuğudur: Alkışlara, paraya ve üne yüz vermeyen Yüce Sanat Tanrısı'nın mı, ingeleri paraya tahvil eden Piyasa Tanrısı'nın mı?

Margaret Atwood Odysseus'tan Doktor Jekyll ve Bay Hyde'a kadar insanlığın bütün karakterlerini, bütün öykülerini doldurduğu Kendine Ait Odasında bu soruların cevaplarını arıyor. Sevgili Okur, kapıyı tıklatıp içeri girmez misin? Bir kahve?

favolye edilen
satis fiyatı

₺ 45

ISBN 978-625-8036-38-1

ISBN 978-625-8036-38-1

9 786258 036381

Doğan
Kitap